

**CONCILIO||RVM QVATVOR GENE=||ralium. Niceni.
Constantinopolitani. Ephesini. et Calce=||donensis. Que
diuus Gregorius magnus tanq[uam]|| quatuor Euangelia
colit ac veneratur.||**

Merlin, Jacques

Coloniae, 1530

VD16 M 4842

Co[n]ciliu[m] Toletanu[m] quintu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72934)

sed etiā gratiā antefati principis pcipere mereamur. Te q̄q; p̄ntem regē ac futuros a tatiū sequentiū principes humilitate debita deposcimus, vt moderati & mites erga subiectos existētes, cū iustitia & pietate populos à deo vobis creditos regatis, bonāq; vicissitudinē qui vos nobis cōstituit largitori Ch̄fo repēdatis, regnātes in hūilitate cordis cū studio bonē actionis, Nec quisq; v̄m solus in causa captiuū, aut reū snia feriat, sed cōsensu publico cū rectoribus ex iudicio manifesto delinquētiū culpa pateat seruata à vobis in offensis māsuetudine, vt nō seueritate magis in illis q̄ indulgētia polleatis, & dū oīa hęc autore deo pio à vobis moderamine cōseruet, & reges in populis, & populi in regib⁹, & deus ī vtrifq; letet. Sane de futuris regib⁹ hęc sniam pmulgamus, vt si quis ex eis cōtra reuerētiā legū superba dñatōe & fastigio in flagitijs, & facinore, siue cupiditate crudelissima p̄tātē in populis exeruerit, anathematis snia à Ch̄fo dño cōdēnet, & habeat à deo separationē atq; iudiciū, p̄pter qd̄ p̄sumpserit praua agere & ī p̄niciē regnū deducere, De Simithilane vero qui p̄pria scelera metus seipm̄ regno priuauit, & p̄tātis fascibus exiit id cū gētis cōsultu decreuim⁹, vt neq; eū vel vxorē eius p̄pter mala q̄ cōmiserūt neq; filios eorū vnitati nr̄e vnq; cōsociemus, nec eos ad honores à quibus ob iniquitatē deiecti sunt aliqñ pmoueamus. Quiq; etiā sicut ī fastigio regni habēt extranei, ita possessiōe reꝝ q̄s de miserorū sumptib⁹ auxerāt maneat alieni, p̄ter id qd̄ pietate p̄ssimi p̄cipis nr̄i fuerūt cōsecuti. Nō aliter & Geillanē memorati Simithilane & sanguie & scelere frat̄e qui nec in germanitatis fide stabilis extitit, nec fidē gloriofo dño nr̄o pollicitā cōseruauit, hūc ergo cū cōiuge sua sicut & añ fctm̄ ē, à societate gētis atq; cōsortio nr̄o placuit separi, nec in amissis facultatibus in quib⁹ p̄ iniquitatē creuerāt reduces fieri, p̄ter id qd̄ cōsecuti fuerint pietate clemētiss. p̄cipis, cuius gr̄a bonos donoz; p̄m̄s ditat, & malos à bñficētia sua nō separat, gl̄ia at̄ & honor om̄ipotēti deo nr̄o in cui⁹ noīe congregati sumus. Post hęc pax & salus & diurnitas p̄ssimo & amatori Ch̄fi dño nr̄o Sisenādo regi, cuius deuotio nos ad hoc decretū salutifex cōuocauit, Corroborat ergo gr̄a regnū illius, gētēq; Gothoz; in fide catholica annis & meritis p̄tegit illū vsq; ad vltimā senectutē summi dei gr̄a & post p̄ntis regni gloriā ad eternū regnū trāseat, vt sine fine regnet, qui ī seculo feliciter ip̄erat, ip̄o p̄stāte qui ē rex regū, & dñs dñoz; cum p̄fe & spū sc̄to in secula seculorū. Amē. Definitis itaq; his q̄ sup̄ius cōphēsa sunt, annuēte religiofissimo principe placuit deinde nullare īpediēte à ql̄ibet nr̄m q̄ cōstituta sunt temerari, sed cūcta salubri cōcilio cōseruari, Et quia p̄fectib⁹ eccl̄iæ & anīe nr̄e cōueniūt, etiā propria subscriptōe (vt p̄maneat) roboram⁹. Ego Isidorus ī Ch̄fi noīe Spalēsis eccl̄iæ metropolitānus ep̄s hęc cōstituēs subscripsi. Sifr̄ & alij ep̄i subscripserūt numero q̄draginta.

Incipiunt capitula concilij Toletani quinti habiti. Era, D. LXXXIII. Anno primo Chintillani.

¶ De institutione nouarū lētaniaꝝ.	1 ¶ Vt regū fideles à successorib⁹ regū reꝝ iure nō fraudent pro seruitutis mercede.	6
¶ De custodia salutis regum & defensiōe pro lis p̄sentium principum.	2 ¶ Quod in celebritate cūctorū conciliorum synodus Toletana tēporibus Sisenādi habitā p̄ probationē vocis clare ob custodiā sui cunctis debeat innotescere.	7
¶ De reprobatione p̄sonarum quæ prohibētur adipisci regnum.	3 ¶ De indulgētia p̄cipū noxijs seruata.	8
¶ De his qui sibi blandiuntur spe rege superstite.	4 ¶ De fauore principum concilij acclamatōe concessō.	9
¶ De his qui principes maledicere p̄sumunt.	5	

Incipit conciliū Toletanū quintum.

Pud urbē Toletanū diuersis ex puincijs Hispaniæ sacerdotes dñi A qui ī vno pacis osculo in Basilica sc̄te martyris Leochadiæ cōfeditus gr̄aꝝ actiōes oīpotēti deo p̄soluimus, p̄pter suā misericordiā magnā, cuius nutu in hęc cōuenimus cōcordiā, & gloriofo p̄ncipis nr̄i Chintillani regis initia, ob cuius salutis & felicitatis cōstantiā sup̄nā īploramus clemētiā, qui se in medio nr̄i cētus ingressus cū optimatibus & senioribus palatij sui supplex oīm ofonib⁹ cōmēdauit, suosq; fideles ita facere sc̄tā exhortatōe coegit, atq; hęc institutionē q̄ ex p̄cepto ei⁹ & decreto nr̄o facim⁹, diuina īspiratōe p̄-

I. ¶ Sc̄s vt ī cūcto regno à deo sibi cōcesso special̄ & p̄pria (miserit. B hęc religiosa oī tpe teneat obseruātia, vt à die Iduū Decēbriū lētania triduo vbiq; annua successōe pagat, & indulgētia delictorū lachrymis īpetret. Qd̄ si dies dñica ītercesserit, in sequenti

Concilium Toletanum quintum.

- quenti hebdomada celebretur, ut quoniam abundare iniquitate efficitur, ut vsquequaq; prolata malitia noua exerceant facinora, noua quoq; hæc ipsa confurgat consuetudo, quæ possit ante omnipotentis oculos nostra esse purgatio.
- C II** ¶ Summa aut nobis vigilantia & grandi religionis cura, puidē dum est, ut mala quæ assidue phibita ppetrant circūspecta disciplina Ecclesiastica extirpent. Non enim est in cassum scriptum. Pestilēte flagellato stultus sapiētior erit. Quamobrē quoniam præponderate onere delictorū experiētia poenæ semp ac læpiefieri discimus quod magnopere vitare debemus. Quod etiam custodit cum hoc quod diuinis sacramētis spopondimus, temeritate non violamus. Ideoq; est compescēdum quod crebro iuenit transgressum. Sed ne succedentes præcedant, ac deinde sequētes inuideant altioribus, & cuncta quieta & pacata pmaneant, hæc in cōcilio communiter considerata deferri snia, ut seruetis quæcunq; vli & magna synodo prouisa conscriptaq; circa principum salutē & vtilitatē sunt. Hæc quoq; adiecta custodiant, videlicet ut omni benignitate omniq; firmitate circa omnē potestātē principis nostri Chintillani regis teneat dilectio, & pbeat rationale defensionis adminiculū, nec res iustæ, puifæ aut etiam parētum digna prouisione, pcurate ad iuris proprietatem ptinentes, iniuste, fraudulēterve à quoquam causa illicite exquisita lædēdi eos præbeatur, nec quocunq; modo quibuslibet rebus spreta dilectione molestent. Hæc em licentia efficit, & principes in subiectis suspectos, & subiectos in bonis principum cupidos. Quocirca ne & pmissa contēnant, & ut cupiditas radix omnium malorū auferat, contestamur oēs pntes & absentes, vel etiam futuris tēpibus consequētes coram deo & angelis eius, quod si quisquam contestatōis temerator extiterit atq; contempitor, & quacūq; argumētatōe odiose eos molestare, aut in aliquo fuerit conatus lædere, sit anathema in Christianorū oīm cētū, atq; supno condēnet iudicio, sit exprobrabilis oibus Catholicis & abominabilis sanctis angelis in ministerio dei constitutis, sit hoc seculo pditus, & in futuro condēnatus q tam rectæ prouisioni noluit præbere consensum.
- D III** ¶ Inexpertis nouis moribus nouam decet inuenire medelam, quapropter qm sunt in cōsideratæ quorundam mētes, & se minime capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, q passim putant licēterq; ad regalia maiestatis puenire fastigia. Huius rei causa nra oīm cū inuocatione diuina pbet snia, ut si quis talia meditatatus fuerit, quē nec electio omnium præficit nec Gothicæ gentis nobilitas ad huncapicem trahit, sit consortio Catholicorū priuatus, & diuino anathemate condemnatus.
- E IIII** ¶ Ergo quia & religioni inimicum & hominibus constat esse pniciosum futura illicite cogitare, & casus principum exquirere, ac sibi in posterum prouidere cum scriptum sit. Non est vestrum nosse momēta vel tēpora quæ pater posuit in sua potestate, hoc decreto cēsemus, ut quisquis inuētus fuerit talia pquisisse, & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, à conuētū Catholicorū cum excommunicationis sententia expellatur.
- F V** ¶ Sed & hoc pro pestilētiosis hoīm moribus salubri deliberatione censemus, ne quis in principem maledicta congerat, scriptum est enim à legislatore. Principem populi tui ne maledixeris. Quod si quis fecerit excommunicatione Ecclesiastica plectatur: nam si maledicti regnum Dei non possidebunt, quanto magis talis ab Ecclesia necessario pellitur, qui diuinæ uoluntatis sententiæ inuenitur.
- G VI** ¶ Simili puidētia pfidelibus regum nostra dat snia, ut quisquis supstes principum extiterit iuste in rebus profligatis aut largitate principis acquisitis nullam debeat habere iacturā nam si licēter & iniuste pturbent fidelium mētes, nemo optabit ppriū ac fidele præbere obsequium, dum cuncta nutant in incertū, & in futuro discriminis formidant causam, sed saluti & rebus eorū principalis pietas debet præbere suffragia, exemplis em cæteri puocant ad fidem cum fideles non fraudantur mercede.
- H VII** ¶ Propter malax mentiu facilitatē, & memoriæ obliuionis hoc sacratissima statuit synodus, ut in oīm Concilio epōrū Hispaniæ vliis Concilij decretum quod, ppter principum nrorum est salutē constitutum, peractis oībus in synodo publica voce debeat pnuntiari, quatenus sæpe replicatum auribus vel assiduitate iniquorū mens territa corrigat, quæ ad præuaticā dum & obliuione & facilitate perducitur.
- I VIII** ¶ In his omnibus quæ præmisimus potestātē indulgētix in culpis delinquētium principi referuamus, ut iuxta bonitatis suæ moderamē ubi emendationem prospexerit mentium ueniam tribuat culparum.
- K IX** ¶ His vero oibus finē & robur subscriptione nostra faciētes, gloriā & laudē oīmpotēti dño deo in qntū mortalū ualitudo finit, reddimus, post hæc grās excellentissimo & gloriosissimo principi nro Chintillano regi pagimus, cuius ardor fidei studiū bonę intētōis, & vnanimi
- tatis

ratis cōcordiā nobis tribuit & charitatis. Donet ei dñs de inimicis triūphū, & de beatitudi-
ne gaudiū, custodiat eū p̄ctiōe assidua, & muniat bonę volūtatis suę circūsp̄ctiōe tutis-
sima, cui⁹ regnū manet i sc̄la sc̄lor. Ego Eugeni⁹ Toletanę eccl̄ię puincię Carthaginensis
metropolitan⁹ ep̄s his oībus de ceteris ānuēs sub. Silr & ali⁹ ep̄i subscripserūt nūero vigiti.

Incipiunt capitula concilij Toletani sexti.

¶ De plenitudine fidei catholice.	1	¶ Ne in accusatione legitima quispiam con-	11
¶ De obseruatione lætaniaz.	2	demnetur.	11
¶ De custodia fidei Iudæoz.	3	¶ De cōfugientibus ad hostes.	12
¶ De dānatione clericorū per pecuniā eccle-	4	¶ De honore primatū palati.	13
siasticos gradus assequētium.	4	¶ De remuneratōe collata fidelibus regū.	14
¶ De stipēdijs clericorum ne ā iure alienen-	5	¶ V tres eccl̄ię ā qbuslibet iuste collatæ i ea-	15
tur ecclesiarum.	5	rū iure firma stabilitate p̄maneat.	15
¶ De viris & fœminis sacris propositū trāf-	6	¶ De incolumitate & adhibenda dilectiōe	16
gredientibus sacrum.	6	regiæ prolis.	16
¶ De pœnitentibus transgressoribus.	7	¶ De his qui rege sup̄stite aut sibi aut alijs af-	17
¶ Quod quibusdam pœnitentibus pristina	8	futurū prouidēt regnū & de p̄sonis q̄ pro-	17
tradantur collegia.	8	hibētur ad regnū accedere.	17
¶ De professoribus & obedientia libertorū	9	¶ De custodia vitę principū & defensiōe p̄ce-	18
ecclesiæ.	9	dētū regū ā sequētibus adhibēda.	18
¶ De p̄genie libertorū eccl̄ię ne eis vel pro-	10	¶ De gratiæ actionibus in confirmatione	19
nūtiatōe ab ecclesia liceat euagari.	10	concilij deo & principi datis.	19

Incipit concilium Toletanum sextum.

Onueniētib⁹ nobis Hispaniæ Galliciæ q̄ p̄tificib⁹ cū orthodoxi A
& gloriōsi Chintillani regis salutaribus hortamētis absq; ip̄edimē-
to in p̄torio Toletano, in ecclesia sanctę Leochadię martyris sedi
b⁹ collocatis sub die sexta Idus Ianuarij, anno primo p̄dicti p̄cipis
& triūphatoris Ch̄i, era. DC. LXXX. statui⁹ subter inserta cap.

1 ¶ Cū primū oipotēti deo p̄ corona fratrū, ita numerosę gr̄æ
in nobis fuissent p̄acte, nihil melius, nihil salubrius omniū infedit
animo quā more synodi vniuersalis post solēnia p̄fūctā oratōis
qd̄ mētē interius ruminabamus lingua narrarem⁹, & qd̄ corde cre-
debamus, ore ructarem⁹ sup̄na fauētē snia q̄ ait: Eructauit cor me
um verbū bonū, & iuxta p̄phetā. Verbū fecit dñs abbreviatū sup̄ terrā. Quāobrē ex abūdā
tia n̄ri cordis sit cōfessio vocis, vt fidē quā oīm mēs intrinsecus gestat, in cōfessioe interpre-
lingua foris effūdat. Itaq; credim⁹ & p̄itemur sacratissimā oipotētissimā trinitatē, p̄m
& filiū & sp̄m sc̄m, vnū deū solū nō solitariū, vnus essentia, virtutis, p̄tātis, maiestatis, vni-
usq; nature, discretā i sepabilib⁹ p̄sonis, id discretā eēntialiter substātia deitatis, creatricē oīs
creaturarū, p̄m ingēnitū increatū, fontē & originē totius diuinitatis, filiū ā p̄e int̄pali-
ter ān oēm creaturā sine iitio genitū nō creaturā, nā nec p̄ vnq; sine filio, nec fili⁹ extitit si-
ne p̄e, sed tñ fili⁹ de⁹ de p̄e deo nō p̄ de⁹ de filio deo, ille āt filius p̄is, & de⁹ de p̄e p̄ oīa
coeql̄is p̄i, de⁹ verus de deo vero, sp̄m vero sc̄m neq; genitū neq; creatū, sed de p̄e filioq;
p̄cedētē vtriusq; eē sp̄m. Ac p̄ hoc substācialiter vnū sunt qui & vnus ab vtroq; p̄cedit. In
hac āt trinitate tāta ē vnitas substātie, vt pluralitate careat, & eql̄itatē teneat. Nec minor in
singulis q̄ in oībus, nec maior q̄ in singulis p̄sonis manet. Ex his trib⁹ diuinitatis p̄sonis so-
lū filiū fatemur ad redēptionē hūani gn̄is p̄pter culpā debita q̄ p̄ iobediētā Ade originali-
ter, & n̄o libero arbitrio cōtraxim⁹ resoluēda secreto p̄is, ex archano p̄didisse, & hoīem
sine p̄cto de sc̄tā sp̄ virgine Maria assump̄sisse, vt idē filius dei p̄is eēt fili⁹ hoīs, deus p̄fectus
& hō p̄fectus, vt hō p̄fectus & deus esset vn⁹ Ch̄s, naturis i duabus vna p̄sona, ne t̄ternitas
trinitati accederet, si i Ch̄o geminata p̄sona eēt. Ergo ā p̄e, & sp̄m sc̄m separabilis credit̄
p̄sona, ab hoīe aut assump̄to natura, idē cū eodē hoīe vnus extat p̄sona cū patre & sp̄m sc̄m
natura, ac sicut diximus ex duabus naturis & vna p̄sona, vnus est dñs n̄r Iesus Chr̄s, i for-
ma diuinitatis eequalis p̄i, in forma serui minor p̄e. Hęc est em̄ vox eius in psalmo, de ven-
tre matris meę de⁹ me⁹ es tu. Natus itaq; ā deo sine m̄e, nat⁹ ā virgine sine p̄e, sol⁹ verbū
caro sc̄m ē, & habitauit i nobis. Et cū tota coopata sit trinitas formatōez suscepti hoīs, qm̄
inseparabilia sunt opa trinitatis, solus tñ fili⁹ suscepit hoīem i singularitate p̄sonę, nō i vni-
tate diuine nature, i. qd̄ pp̄riū ē filij nō qd̄ cōe ē trinitati. Nā si vnā nati hoīs, dei alterā cōfe-
cisset per-